

05. oktober

UKA2018/15

Inatsisartut 2018 ukiakkut ataatsimiinnerat ammarlugu Naalakkersuisut siulittaasuata oqalugiaataa.

(Naalakkersuisut siulittaasuata)

Siumut sinnerlungu Naalakkersuisut siulittaasuata oqalugiaataanut imaattumik oqaaseqassaangut.

Siullermilli Siumut sinnerlungu oqarusuppunga,

Akisussaaffik qimarratiginangu nunap inuiaqatigiillu ineriartortinneqarnissaat politikikkut igerlateqqittariaqarnera angujumallugu ilungersorlutit Siuttutut igerlataqarsimanerit pillugu Siumumit qutsavingaatsingit.

Naalakkersuisooqatigiinnik pilersitseqqinnikkut naak ikinnerussuteqartutut isikkoqaraluartoq qulakkeerneqarmat alloriarfiit annertuut anguneqarsinnaalersut periarfissaqalersillungit.

Partiit tamarmik qinersineq aqutaassanngittoq kissaataat taamaasiornikkut anguneqarmat.

Tamannalu Siumumit Atassumit Nunatta Qitornaanit Aammalu Demokraatit Siunnerfinnut angisuunut alloriarfissanullu peqataallutik igerlanissamut atsioqatigineqarnerisingut siunissamut pisussaaffiliisoq anguneqarmat, suleqataassaangut nunamut inuiaqatigiinnullu iluaqutaasumik angusaqarfiunissaa anguniarlungu.

Pingasunnormallu ammaalluni inatsisartuni aallartinnitsinni partiit illuatungiliuttut oqaaserisaat pingaartititik pillungit suleqataajumallutik tigulluaqaarput, pissuserissaartumillu sulisoqassasoq kissateqarnerat siumumit pingaartilluinnakka salliit ilagiuannarmassuk torersumik sulinissaq peqataaffigissavarput igerlallugulu.

Oqalugiutip qulequtaa imartoqaaq, (Ingerlariaqqinnissamut piffissanngorpoq) Siumumiillu alloriaqqittariaqarneraq pingaartilluinnagarput tassuuna qulakkeerneqartussanngortoq malugisinnaagatsingu, takusinnaallugu piviusunnngortillugu suleqataanissarput qilanaareqaarput.

Nunatta aningaasarsiornera ukiuni kingullerni pitsaasumik ineriartortoq oqalugiummi ersersinneqarmat Siumumit takunnissinnaanerput malillungu uppersarsinnaavarput aningaasarsiorneq annertusiartorpoq, aalisarnermit isertitat siuariarnermut tunngavissiippat annertuumik avammut niuernermit annertusiartormata igerlaavartinnissaallu suli siumumit

suleqataaffigissuarput, aammalu nunatsinni aalisarnerup uneqattaanngittumik amerlanertingut igerlalersimanera taamatut inissinnermut tunngaviupput, aammalu suliffissaaleqisut ikiliartuinnavinneranik kinguneqarlutik, taamatullu ineriartorneq siumumit igerlaavarnissaanut sulinerput igerlateqqissavarput, kingunissaat qularnaammata nunatsinni ineriartornermi nukissaqarnerulermut aqquataassammata aammalu inuit atungaasa pitsaanerusumik aqqutissiuuteqqinneqarnissaannut nalingiinnerusumillu atungaqartinneqarnissaannut Naalackersuinikkut siunertaasut angunissaanut nukissaqarnerulermik piviusunngortitsinissamullu periarfissarissaannerulermut tunngavissiimmata.

Ukiunilu tulliuuttuni aningaasartuutit isertallu oqimaaqatigiittumik igerlatinneqarnissaannik siunniussaqaarneq tunniusimalluta peqataaffiguamarput Nunarput isumannaatsumik inissisimanissaa qulakkeersimajuagassaammat suleqatigiinnikkut.

Akilerartarnikkut aqqissuusseqqinnissat inatsisartunut saqqummiunneqarmat qilanaarivarput suliap tamakkiisumik aqqissuusseqqinnerit aallaavingalungit qaqqinneqarnissaa suleqataaffigilluassavarpullu akilerartarnikkut aqqissuusseqqinnissaq ukiuni tikissimasatsinni pisariaqavimmat.

Attaveqaatitigut ineriartortoqaqqinnissaanik siunniussaqaarneq, Mittarfinnik sanaartornissamut tunngasut Siumup pingaartilluinnarpaai ineriartortinneqassasut sanaartorneqassasullu, Ilulissani mittarfik 2200m Nuummi 2200m avataaniik aningaasaliisussarsiornikkut periarfissat inatsisartut naalackersuisunut pinginnaatitsissutaannik tunngaveqartumik aningaasaliisoqarneratingut anguneqarnissaannik Siumumit tamakkiisumik peqataassaangut, Qallunaallu naalagaaffiata aningaasaliineratingut periarfissaq piviusunngortinneqarsinnaasoq qanilleriarpoq, Taamaattumillu qilanaarivarput Qallunaat ministeriunerata Naalackersuisullu Siulittaasuata atsiungaat inatsisartunut inaarutaasumik suliakkiuigineqartussaq qilaareqaarput suliassaq inaarutaasumik sularinissaa, Siumup nutaamik alloriarnissaq mittarfiit sanaartornissaannut periarfissaalluurtussaasutut isingalungu piviusunngortitsissamut aqquataasussatut isigingatsingu. Pissamilu maannga killinnitsinni USA kasuttorpoq mittarfinnik sanaartortoqarnissaani aningaasaliisinaanermut soqutiginnillutik, soqutiginninnerallu tikilluaqqullungu nalilersorluarneqassasoq Siumumit kissaatingaarput.

Nunamik namminiilivinnissamik siunnerfeqarluta sulinitsinni periarfissat taama ittut igerlaginnaq mattuttannginnissaat pingaaruterpoq, taamaattumik saaffiginnissut nalilersorluarneqarnissaa

iluqutaasussat ajoqutaasinnaasullu suuneri tunngavigalugit oqaloqatigiissutigilluarneqassasut piumasarivarput Siumumit.

Attaveqaatit silaannakkut angallannermi ineriartortinneqarneranni pimoorupparpavut Qaqortumi 1500m aammalu illoqarfinni mittarfitsingut ineriartortitsivingineqanngittuni sanaartortoqassasasoq suluusalinnut mittarfinnik siumumit anguniakkavut piviusunngortitsinneqassasut piaartumittaaq suliarineqassasut , suliallu aallartinneqareersut timitalimmik naammassineqassasut piumasaqarnerput attallutigu naammassinissaannullu suleqataanerput igerlaavartissallutigu matumuuna apuutissavarput.

Aaqqissuusseqqinnerit ilaat siunnerfiusoq, isumaginninnikkut aaqqissuusseqqinnissaq Siumumit peqataaffigissavarput, maannakkut nunap inuiaqatigiillu ineriartorneranni takujuaannarparput tamatta atorfissaqartinneqartungut pisariaqartinneqartugullu, Suliffissaaleqinerit kisitsisitigut annertugaluartut piviusoq ersarissorlu tassaajuaannalersimasoq suliffeqarfiit sulisussaaleqinermik igerlalluarsinnaaneringaluat innarlerneqartartoq unitsittariaqarmat Isumaginninnikkut ikiorseeriaatsit sukatsertariaqarneranik malitseqartissavavut. Taannaannaassanngilarli sulisartut suliffiillu imminut pilersornermi inuussutigineqarsinnaasunngorlugit kajugernartunngortinnissaat suleqataaffigissavarput. Ilaatingut siunniunneqartut sulinermit ilanngaateqartitsinerup 2020-mi atuutilernissaanut Siumumit peqataaffigiumavarput suliap naammassineqarnisaa qulakkerumallungu.

Ilanngullungu malunginiagassaavoq suliffissaaleqisut ikinnerulersimasut saqqummiunneqarmat suliffissaaleqisullu suli ikiliartortinneqarnissaanut peqataajumavungut, angusarmi imaannaanngilaq 1000-sit agullugit suliffissaaleqisut ikileriarsimanagerat torrak, nukissaqarnerulernaq politikikkikkut sulinermit inuiaqatigiinni tamatta atorfissaqarluta oqariartoqartaarnitta malitsigisaanik suliffissaaleqisut ikiliartortut, kinguneraalu aningaasarsiornitta pitsaanerusup tungaanut igerlaneq Sulilu annertuumik suleqqittariaqarpungut suliffissat ataavartut pilersissallutigit.

Ilinniartitaaneq.

Ukiuni makkunani ilinniarsimassutsikkut killiffitsinni pisariaqartitsinerput annertoqaaq Tikivitsinnaguli, Inuiaqatigiinni ilinniakkaminnik naammassinninnermikkut tunniusimallutik sulisorpassuit ilinniarsimasaminnik aallaaveqarlutik sulinerat igerlatitseqqiiuarnerrallu tulluuasimaarutigalungit maligassiuinerannillu qutsavingalungit sulinerminnik igerlatsiuarnissaannik tapersersorneqartuarnissaallu siumumit pingaarteqaarput.

Nunali aqutarput tassaavoq Namminiilivinnissamik siunnerfilik anguniagaqarfiusorlu, taamaattumik ilinniarsimassutsikkut inerisaajuarnissarput aqutissiuussiuarnissarpullu pingaaruteqaqaaq, Piumasaqaatitigullu pisariaqartitsinitsinni sukaterisinnaanerit naleqqussaajuarnissanillu atuiffiusinnaasariaqartoq anguneqarsinnaasut annertunerpaat angujumallugit Siumumi tunaartarput taannaajuaannartoq matumani suleriaqqinnermi peqataaffigilluassavarput,

Oqalugiummimi takuneqarsinnaavoq ilinniakkaminnik inuusuttut 16-niik 18-nut ukiullit akornanni affaa sinnerlungit ilinniaqqinngittut, tassuuna piumasaqaativut pisussaaffiusullu inatsisitigut naleqqunnersut nalilersoqqissaartariaqarpavut amerlanerpaat ilinniakkamik tunngaveqarlutik siunissami inuiaqatigiinni imminnut pilersorsinnaalernissaat qulakkeerumallutingu, Siumumiillu suliani peqataalluarumavugut.

Ajortuinnaangillalli naammassisartut kisitsinngorlugit amerliartorput naammassisartullu atorluarneqarnissaat suliffissaqarnissaallu sulinitsinni qulakkeersimajuartariaqarput, pisariaqartikkatsigimmi nunatsinni najugaqartut sulisinnissaat nunatsinni.

Inuussutissarsiutitigut ineriartortitseqqittoqartariaqarnera saqqummiunneqarmat nuannaarutigaarput, pisortat suliffeqarfiutaasa sineriammi inoqarfinni pingittoorneqarsinnaangittumik inissisimasoqarnerata taamaattussaannartut isigineqalinnginnissaat pingaaruteqarmat, namminersortut inoqarfinni ineriartortitsisinnaanerannut aporfiit piiarneqarnissaannut suleqataassaangut, taamaasiornitsigut pisortat kisimik utaqqineqaratik, namminersortulli ineriartortitsisinnaanerat angungutsigu suli ullumikkornik inoqarfinni nukitsunerusumik igerlasinnaalernissaat qulakkeerneqassammata.

Aningaasarsiorfiillu annertusarneqartuaannartussat ilagaat takornariaqarnikkut annertusaajuarnissarput, periarfissallu atorluarlugit siuarsaajuarnissarput, taamaattumik siuliani oqariartuutigisavut mittarfitsigut ineriartortitseqqinniarneq piviusunngortinneqalersoq qularnaarneqarpat annertuumik malunnaateqaqisumillu anigaasarsiorneq takornariaqarnikkut kommuninut nunatsinnut takornariaqanermillu igerlataqartunut siuariarfiussaquisoq Siumumit tapersersoqaarput, aammalu unnuisarfitsingut ineriartortitteqqinnermik qularnaarneqarpata kinguneqartussaasoq takusinnaareerlutigu piviusunngortinneqarnissaat ilugersuutigissuarput. Inatsisitigullu periutsitigullu nunatsinni anigaasarsiornerup takornariaqarnermit aallaaveqartup qularnaaqqanissaa nalimmassaasoqartuarnissaa eqqumaffissatta ilagisaat peqataaffigilluassarput Siumumit.

Malitsiinnarlungu aningaasarsiorbitsinni annertusaaniarnermi pingaaruteqarnerpaat ilagaat aatsitassassiorfinnik nunatsinni aallartittariaqatungut, aallartittariaqarnermilu inatsisit piunasaqaataannik aallaaveqartumik aallartittoqarnissaa Siumumit Naalakkersuisunut kaammattuutigalungu piunasaqarpungut anigaasanik isaatitsivinnik nutaanik siunissamut qularnaariffiussammata.

Malungaarpullu annikitsumik aatsitassarsiornermik innutaasut soqutiginninnerat annertusiartortoq Siumumit tamanna tigulluarparput aqutissaasalu pitsaasuunissaannik aporfeqarpallaannginnissaannillu aqutissaqarnissaat qularnaariffigineqartuassasoq piunasarissallutigu.

Aalisarnek ullumikkumut aningaasarsiornermi pingaarnerpaamik inissisimasoq ataavartumik igerlajuarnissaa qularnaarsimasariaqarpoq, Aalisartut aalisagartassiissutaasartullu inuiaqatigiinni amerlanerpaanik iluaqutaanissaat siunertaasoq, aalisarnermut inatsisiliornermi innarlerneqannginnissaat Siumumit pingaartipparput. Nalittorsajuarnissarlu pimoorunneqarluni nunatsinni annertunerpaamik anigaasatigut isaatitsissutigineqarnissaat qulakkeersimallungu suliaqarnerup igerlattuarnissaa Siumumit piunasarivarput ataavartumik Naalakkersuisut anguniassagaat peqataassaagullu.

Nunanut allanut tunngasutingut saqqummiussat tigulluarparput, Nunattalu pisuussutaai uumasut niuerutigineqarsinnaasut nunarsuarmi pisiortortunut Aammalu pisuussutit uumaatsut nunarsuarmiunit pisariaqartinneqaqisut. Takornariaqarnikkullu pinngortitaq tupinnartoq nittarsaanneqartuaannavinnissaa Siumumit pisariaqartittuaannarparput avataaniik aningaasat amerlanerpaat isaalernissaat qulakkeerneqassappata nittarsaassineq aammalu nittarsaassineq aqutissaavoq pingaaruteqaqisoq, Naalakkersuisullu suliamik nittarsaassinermik tunngavillit igerlattuassagaat kaammattorparput.

Pinngortitaq avatagiiserpullu

Inuiaqatigiit tamatta akisussaaffigaarput paarissallutigu migutsinnerorsaassallugulu, Eqqagassalerinermi Kommunit Naalakkersuisullu siunnerfeqatigiinnerat annertunerusumik pitsanngorsaaniarlutik Siumumit tigulluaqaarput suleqataaffigissuarpullu.

Ilaatigummi ullumikkut atuinerput pitsaanerpaanngilaq taamaanneralu atuinitta nunamik nagitsillutik igerlatisussanut atuisussanullu pitsaalluinnarnissaat atuilluarnissaallu aqutissiuutassaammat maligassiorlugillu.

Nukissiuuteqarnerup ineriartornera.

Killiffipput ajunngeqaaq taamaakkaluartoq suli ineriartortitsinissamik siunnerfeqarneq 2030-p tungaanut peqataaffigiumavarput suleqataaffigalugulu.

Ineqarneq

Ukiaq manna saqqummiussassat annertuut saqqummiuppatit Siumumiillu illuliortarnernut sanaqateqarluni oqilisinneqarniarnerat tigulluarparput inoqarfinni mikikinerusuni annertuumik iluaqutaassammata ilaqtariaanut inuusuttunullu pitsaasumik ineqalernissaanut ullutsinnullu naleqquttunik.

Aammalu inissianut tunngasut ilaatigut kommunenut akisussaaffigineqalersinnaanerinit tunngasut taamaattoqassappallu kommunit pisariaqartitassaata malinnaatinneqassasut nalilersorluarneqarumaartoq piumasarissavarput. Inissianik attartitsisarnemut tunngasut periusissiorneqarnissaat aamma qanoq ilusilesungaalersoq takussallungu qilanaarivarput ilisimalersimasavullu pisariaqartinneqartullu tunngavingalungit suleqataassalluta maana apuupparput.

Peqqinnisaq.

Maannakkut peqqinnissaqarfiup killiffia nalilersortuaannagassaavoq aningaasat tungaasingut pisariaqartinneqartut qularnaarsimajuarnissaat qulakkeerumallungu. Taamaattorli aamma innuttaasut peqqissartarnerannut nakorsarneqartarnerannullu naapertuuttumik atorneqarnerisut qulaakkeerneqartassalutik.

Siunissarlu ungasinnerusoq isingalungu inuit tamatta kinguaajusullu peqqinnerunissaannik aqutissiuussinermi isumaqatigiissutaasut timersornikkut siuarsaanerit annertunerisut aqutissiuunneqassasut piumasarivarput. Soorunami aamma pinaveersaartitsinikkut suliarpassuit iluaqutaasumik igerlasut kommuninit aammalu suliniaqatigiiffinniik tapersersortuarnissaat pingaruteqaaq pisariaqarlutillu.

Kommunet

Kommunerujussuit pilersinneqarnerisa kingunerisassaattut siunnerfiusut annermik ilagisaat tassaavoq oqartusaaffinnik tuniorarneqassasut. Taamatullu kommunet innuttaasunik qanimut sullissinerisa pingaarluinnartumik inissisimanerat aallaavingalungu pisariaqartut namminersorlutik

oqatussaniik kommuninut nuunneqarnissaat kissaatigaarput ataavartumik nalilersuillutillu oqaluqatigiinnerit tunniunneqartussat pillugit naapittassasut tunniussisoqassagaangallu aningaasatigut malinnaatitassat ilanngullugit tunniunneqartarnissaat qulakkeerneqartassasoq.

Naggataatingut

Inuiaqatigiinni akaareqatigiittutmik ataqqinnissuseqartumillu igerlatsinissaq ammaanermi isaanneqartoq partiinit tamaniik, Siumumit tigulluarlutigu, Uaguttaaq inuiaqativut nunarpullu pillugu pingaartilluinnarparput torersumik sulinissaq taamatut sulinerput inuiannut siammartingu unneqqarissumik pissuserissaartumik ataqqinnittumillu igerlatsinikkut.

Karl-Kristian Kruse, Siumut